

Berachot Sources 10

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן נז

ענף ג וניחא למה שבארתי הא דלכאורה תמוה שמתחלה אמר בגמ' /ברכות ל"ו/ שצ'לף לא נטעי אדעתא דעלין ותמרות דהא הקשה וכל היכא דלא נטעי אדעתא דהכי לא מברכין עליה והרי צ'לף שנטעי אינשי אדעתא דפרחא ותנן על העלין ועל התמרות אומר בפה"א ותירץ ר"נ בר יצחק צ'לף נטעי אינשי אדעתא דשותא, וכי פליגי במציאות איך נטעי אינשי. אבל הוא כדבארתי שלענין בפה"א סגי אף שלא הויה הנטיעה בשביל זה אבל שלא יהיה גם כאין נוטע אדעתא דהכי, דלכן כשיחשוב לתלוש יתחשב לאוכל בעודו מחובר ויהיה לזה חשיבות פרי האדמה. וזה הו' בצ'לף שאף שלא היה נוטע בשביל העלין והתמרות אבל לא היה קפידא עתה שנטע בשביל הפרחא שלא יתלשו את העלין והתמרות וידעו זה בעת שנטעו שאם ירצה בעלין ותמרות יתלשום שהרי אינם ממעטים את האילן בכך אבל דקלא הוא כמתכוין שלא ליטע אדעתא דקורא שממעט ענפי האילן לכן בטלה מחשבתו לתולשו לאכילה כדבארתי. והא דלולבי גפנים ושקדים מתוקים כשהם רכים שאוכלים קליפתם החיצונה שכתבו התוס' והרא"ש שמברכין שהכל מטעם דלא נטעי אדעתא דהכי וכן איפסק /או"ח/ בר"ס ר"ד, נמי צריך לומר דיש מזה הפסד קצת ונחשב כהיה בכוונה ליטע שלא אדעתא דהכי דבטלה דעתו ולא נתחשב לאוכל בעודו מחובר והוא כמו קורא דלכן אין להחשיבו אף פרי האדמה.

רמב"ם הלכות ברכות פרק ח הלכה א

כל פירות האילן מברכין עליהן בתחלה בורא פרי העץ ולבסוף בורא א נפשות רבות חוץ מחמשת המינין הכתובין בתורה, והם ענבים ורמונים ותאנים וזיתים ותמרים שהוא מברך עליהן בסוף ברכה אחת מעין שלש, ועל פירות הארץ והירקות מברכין עליהן בתחלה בורא ב פרי האדמה ולבסוף בורא נפשות רבות, דברים שאין גידולן מן הארץ כגון בשר וגבינה ודגים וביצים ומים וחלב ודבש וכיוצא בהן בתחלה מברך שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות, והשותה ג מים שלא לרוות צמאו אינו טעון ברכה לא לפניו ולא לאחריו.

חדושי הרמב"ן מסכת ברכות דף לו עמוד א

וכתב בעל ההלכות ז"ל ומדלגבי ערלה לאו פירא הוא לגבי ברכה נמי לאו פירא הוא ולא מברכין עליה בורא פרי העץ אלא בורא פרי האדמה, וכן כתוב בהלכות רבינו ז"ל, ודבר ברור דלאו פרי העץ הוא ולא נהיג ביה ערלה דהוה ליה כירק ולא מברכין עליה בפה"ע, ומיהו כיון דחזי לאכילה מברך עליה בפה"א. ואף על גב דלענין ערלה ספקא הוא ובארץ משוינן ליה פרי העץ, לענין ברכה [אי] נמי להו' ספיקא, בפה"א מברכין, דנפיק ביה אפי' בפרי העץ, הלכך מברך עליה הכי ואפי' לר"ע, מידי דהו' אעלין לר"א, ואף על גב דלא עביד ליה לענין מעשר לא ירק ולא אילן מברך עליה בורא פה"א. וכענין הזה אמרו בירושלמי (כלאים פ"ה ה"ז) אתרוג אף על פי שאת אומר עליו בפה"ע על התמרות שלו את אומר בורא מיני דשאים, פירוש לר' יהודה (ל"ה א'), דהוה ליה כירק ואף על גב דליכא מעשר בתמרות, וה"ה לעלין דאתרוג שטעם עזו ופריו שוין. והוצרכתי לכתוב זה מפני שראיתי לרב ר' אברהם ב"ר דוד ז"ל שכתב והאי פסקא לא מיחוורא דלא אתיא לא כר"א ולא כר"ע, דאלו לר"א פרי העץ הוא [אלא מסתברא] כפשטא דברייתא [דמברך על קפריסין] בורא פרי העץ, ואם כדברי הרב ז"ל אף על גב דלגבי ערלה קפריסין מותרין מברך עליהן בורא פרי העץ ושאיני ערלה מברכה, וא"כ היכי אקשינן בגמרא מברייתא דברכה לרב דאיירי בערלה והויה ליה תיובתא עד דאפיק נפשיה מינה ואוקמיה כר' עקיבא, אלא דברי שבוש הן והעיקר כדברי הגאונים ז"ל.

רי"ף מסכת ברכות דף כה עמוד ב

והלכתא הכין דזורק את האביונות ואוכל את הקפרס ומדלגבי ^א ערלה לאו פרי הוא גבי ברכה נמי לאו פירא הוא ולא מברכין עילויה בפה"ע ^ב אלא בפה"א: פלפלי ^ג רטיבתא בפה"א ויבשתא ולא כלום דלאו אוכלא הוא וכן ^ד זנגבילא רטיבתא מברך עליה בורא פרי האדמה ויבשתא ולא כלום:

רבינו יונה מסכת ברכות דף כה עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב צ'לף של ערלה זורק את האביונות ונוטל את הקפריסין פ' צ'לף הוא אילן קטן ונקרא בערבי אלקפאר ומפני שהוא קטן היו מסופקים ב"ש אם נדון אותו כמו ירק והו' אומרים דמספק דיינינן ליה כירק והו' כלאים בכרם ולענין ערלה דיינינן ליה כאילן ונוהגין בו ערלה וב"ה אומרים דודאי אילן הוא שהשרשים נשארין בו בכל שנה וגדל בו הפרי לשנה אחרת ואינו נוהג בו אלא דין ערלה בלבד ובצ'לף יש בו שלשה מינין תמרות ואביונות וקפריסין

והתמרות הם רכים כמו לולבי גפנים וראוין לאכילה והאבינות הוא הפרי עצמו והקפריסין הם שומרי הפרי ואומר שזהו הנץ שלהם שעומד קצתו ע"ג הפרי והוא ראוי לאכילה ונחלקו ר' אליעזר ורבי עקיבא גבי מעשר דר' אליעזר סבר הכל דיינין ליה פרי ומתעשר תמרות ואבינות וקפריסין ור"ע סבר שאינו נוהג בו מעשר אלא באבינות בלבד והשאר לא נדון אותו כפרי לא לענין מעשר ולא לענין ערלה ורב אמר כיון שאנו רואין שנחלקו ר' אליעזר ור' עקיבא דר' אליעזר לחומרא ור"ע לקולא בחוצה לארץ נפסוק הלכה כדברי המיקל ולא נדון אותו כפרי לענין ערלה אלא האבינות בלבד וזורק את האבינות ואוכל את הקפריסין:

ו**תימה** הוא למה סתם דבריו הרי"ף ז"ל ולא כתב בפירוש צלף של ערלה בחו"ל שבפירוש נראה בגמ' שרב לא התיר אלא בחו"ל ואית דבעו מימר שכוונתו היתה שאפי' בארץ זורק את האבינות ואוכל את הקפריסין ומסייע ליה להאי סברא מדאמרינן בתר הכי רבינא אשכחיה למר בר רב אשי דקא זריק אבינות ואכיל קפריסין א"ל כמאן כר' עקיבא וקא סברת כל המיקל בארץ הלכה כמותו בח"ל וניעביד מר כב"ש דמקילין טפי שהם מסופקין אם הוא מין אילן או אם הוא מין ירק ולדידהו הוה ליה ספק ערלה וספק ערלה בחוצה לארץ יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט אבל לבית הלל סבירא להו דאילן הוא והוה ליה ודאי ערלה ואם איתא דאמרי' כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ א"כ במחלוקת ב"ש ובית הלל נאמר ג"כ דהלכה כב"ש דמקילין טפי והוה ליה ספק ערלה ואפי' האבינות עצמן מותרין בחוצה לארץ ומהדרין הכי השתא ר"ע במקום ר"א עבדינן הלכה כותיה (בכל התורה כולה) וב"ש במקום בית הלל אינה משנה ומפרשי' דה"ק בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה ולא נאמר בו הלכה כדברי המיקל דכיון שאינה משנה כלל לא נפסוק כדברי בית שמאי דמקילין טפי וכי היכי דבית שמאי במקום בית הלל אינה משנה הכי נמי ר' אליעזר במקום רבי עקיבא אינה משנה שהדבר ידוע שהלכה כרבי עקיבא מחבירו והכא נמי הלכתא כמותו דלא הוי פרי אלא האבינות בלבד:

ו**נמצא** לפום מסקנא דשמעתא דהלכתא כר' עקיבא שאמר שאינו נקרא פרי אלא האבינות בלבד ואפי' בארץ זורק את האבינות ואוכל את הקפרס כדברי ר' עקיבא ולפיכך לא כתב הרי"ף ז"ל בחוצה לארץ ואין זו ראייה כלל שכך הוא עיקר הפי' ב"ש במקום בית הלל אינה משנה וכיון שאינה משנה כלל לא נאמר בזה כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ שאם כן נמצינו עושין בחוצה לארץ כדברי ב"ש שמקילין והיינו עושין שלא כהלכה כיון שב"ש במקום ב"ה אינה משנה אבל רבי עקיבא במקום ר"א משנה היא ולא עוד אלא דהלכה כר"ע מחברו ובזה נוכל לומר כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל ונפסוק הלכה בחוצה לארץ לקולא אליבא דר"ע שדי שנפסוק הלכה כר"א בארץ לחומרא אבל לא בא לדחות שלא יהיה הלכה כר"א כלל ואפי' בארץ דאע"ג דהלכה כר"ע מחבירו ה"מ כשחולק עם יחיד ואין לו שום סיוע אבל הכא הברייתא מסייעא ליה דתניא על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומר ב"פ האדמה ועל האבינות ועל הקפרס אומר ב"פ העץ דאלמא משמע דאפילו הקפרס והתמרות נקראים פרי כדעת ר"א וכיון דברייתא מסייעא ליה לר"א די כשנפסוק הלכה כר"ע בחו"ל בלבד מטעם דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ אבל בארץ יהיה הלכה כר"א לחומרא ונדון אותו כפרי בארץ ובחו"ל עבדינן כר"ע לקולא דזורק את האבינות ואוכל את הקפריסין ועל כרחן אית לן למימר שכוונת הרי"ף ז"ל לא היתה להתיר אפי' בא"י דכיון שרב לא אמר אלא בחו"ל היאך יכול להקל ולהתיר בשם רב מה שהוא לא היה מתיר ואפשר שמפני שהביא המעשה דרב אשי שהיה בחו"ל לא הוצרך לפרש יותר. מפי מורי הרב נר"ו:

מעדני יום טוב מסכת ברכות פרק ו סימן ג

[ז] וכיון דבא"י פירא הוא כו'. אבל תהר"י כתבו דה"ק ומדגבי ערלה לאו ודאי פירא הוא שבארץ בלבד נוהג מן הספק ובחו"ל אינו נוהג לגבי ברכה נמי לא דיינין ליה כפרי העץ ולא מברכין עליה בפה"ע כמו אם היה פרי ודאי אלא בפה"א שבברכה זו יצא מספק שאם הוא פרי האדמה כבר בירך הברכה הראויה לו ואם הוא פרי העץ יצא בברכה זו דהא תנן בירך על פירות האילן בפה"א יצא ע"כ והאריכו גם כן לפרש **דלא תימא דהרי"ף פוסק כר"ע אפי' בא"י ע"ש ול"נ דא"נ קאמר דלגבי ערלה ודאי פירא הוא בא"י וכן מסתבר לפרש דהא ב"ה ודאי אילן הוא ס"ל כדאיתא בגמרא אפי' שפיר קאמר מדלגבי ערלה לאו פרי הוא והיינו בחו"ל דאע"ג דבא"י הוה פירא אכן מיהת בחו"ל היכי נעביד דאי נברך בפה"ע ולא ננהוג בהו ערלה הוי תרתי דסתן אהדדי הלכך מברכין בפה"א**

רמב"ם הלכות ברכות פרק ח הלכה ו

הקור והוא ראש הדקל שהוא כמו עץ לבן מברך עליו בתחלה שהכל, קפרס של צלף מברך עליו בורא פרי האדמה מפני כ שאינו פרי, והאבינות של צלף הן הפרי שהן כצורות תמרים דקים קטנים מברך עליהן בורא פרי העץ.

רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק י הלכה ג

נטע אילן וחשב שיהיה הצד הפנימי שלו למאכל והחיצון לסייג, או שיהיה הצד התחתון למאכל והעליון לסייג, זה שחשב עליו למאכל חייב בערלה, וזה שחשב עליו לסייג או לעצים פטור, שהדבר תלוי בדעתו של נוטע, והצלף חייב בערלה האבינות בלבד אבל הקפריסין מותרות.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לח עמוד ב

ערלה - הלכה, והכלאים - מדברי סופרים. מאי הלכה? אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכתא מדינה; עולא אמר רבי יוחנן: הלכה למשה מסיני. א"ל עולא לרב יהודה: בשלמא לדידי דאמינא הלכה למשה מסיני,

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לט עמוד א

אמר רבי אסי אמר ר' יוחנן: ערלה בח"ל - הלכה למשה מסיני. א"ל ר' זירא לרבי אסי, והתניא: ספק ערלה בארץ - אסור, בסוריא - מותר, (בחוצה לארץ - יורד ולוקט) אישתומם כשעה חדא, א"ל, אימא כך נאמר: ספיקא מותר, ודאה אסור.

ר"ן (על הרי"ף) מסכת קידושין דף טו עמוד ב

גרסי' בגמ' [דף לט א] א"ר אסי אמר ר' יוחנן ערלה בחוצה לארץ הלכה למשה מסיני א"ל רבי זירא לרב אסי והא תניא ספק ערלה בארץ ישראל אסור בסוריא מותר. כלומר ואי ודאי בחוצה לארץ הלכה היא היכי מזלזלין בספקא אשתומם כשעה חדא א"ל אימר כך נאמרה ספקא מותר ודאה אסור. ויש שלמדו מכאן דמאי דאמרי' דספקא דאורייתא לחומרא דבר תורה הוא ולא מדברי סופרים דהא אמרינן הכא שהוצרכה הלכה להתיר ספקא. ואי מהא לא איריא דהכא אצטריך למשרי כל שנולד בו שום ספק בעולם ואף על פי שאינו כדאי להתיר במקום אחר דמשום הכי אמרינן (ברכות דף לו א) דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ ואפילו יחיד במקום רבים דכל ספקא שריא ואפילו קרוב לודאי ואפילו לספוקי להדדי נמי שרי ואילו בשאר איסורין ודאי עובר משום לפני עור

תוספות הרא"ש מסכת ברכות דף לו עמוד א

קמ"ל כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל. וא"ת הא דאמרינן בספ"ק דקדושין רב נחמן ורב ענן הוו קא אזלי באורחא חזנהו לההוא גברא דזרע חיטי [ושערין] ביני גופני א"ל רב ענן ניתי מר נישמתייה א"ל לא צהריתן קיי"ל כר' יאשיה דאמר עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד, ואמאי קאמר דקיי"ל כר' יאשיה אפי' אי קיי"ל כרבנן בארץ הלכה כר' יאשיה בחו"ל מטעמא דכל המיקל בארץ וכו'. וכן בפ' תולין (שבת קל"ט א' ע"ש) דקאמר הנהו דזרעי כשותא בכרמא דסברי כרבנן דר' טרפון דאמרי דאינן כלאים בכרם ולמה לי למימר דסברי כרבנן אפי' סברי כר' [יאשיה] וכר"ט דהוי כלאים בכרם מ"מ הם לא היו זורעין שני מיני זרעונים עם החרצן ואפילו אי לא סברי כר' יאשיה בארץ מ"מ בחו"ל הלכה כמותו כיון דמיקל, הילכך נראה דלא אמרינן כל המיקל וכו' אלא לגבי מין ירק דוקא כגון הכא גבי צלף וכן גבי כשותא בכרמא שאינו חושבן מין ירק אבל גבי זרעים אין לפסוק בחו"ל כדברי המיקל בארץ, הילכך הנהו אמוראי דפ' תולין סברי דאין הלכה כר' יאשיה בארץ הילכך לא היו מקילין כמותו גם בחו"ל, ורב נחמן הוצרך לומר קיי"ל כר' יאשיה אפילו בארץ.

תוספות מסכת שבת דף קלט עמוד א ד"ה ולישלח להו

ו'לישלח להו כר"ט - הא לא פריך לישלח להו כר' יאשיה דאמר אינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד דשמא הם לא שאלו כשותא בכרמא מהו אלא היכא שעשה כדין איסור כלאים ג' מינים כאחד ועוד שמא לא ס"ל כר' יאשיה ואף על גב דקיי"ל כר' יאשיה בספ"ק דקדושין (דף לט.) א"ל לא צהריתו [לא] קיי"ל כר' יאשיה ואמר נמי בברכות פרק מי שמתו (דף כב.) נהוג עלמא כתלת סבי כר' אילעי בראשית הגז כרבי יאשיה בכלאים כר' יהודה בן בתירא בדברי תורה מיהו י"ל שלא היו סבורין כן דהא קאמר נמי נהוג כרבי יהודה בדברי תורה ואפ"ה פליגי עליה אמוראי טובא בשמעתא דהתם וקאמר נמי כרבי אילעי בראשית הגז דאמר אינו נוהג אלא בארץ ואפ"ה אמרינן בחולין בשילהי פ' הזרוע (דף קלב.) אמר רב חסדא האי טבחא דלא מפריש מתנתא ליהווי בשמתא דה' אלהי ישראל ואמר נמי דרבא קניס אטמא ואפילו רב נחמן גופיה דאמר נהוג עלמא כתלת סבי אמר התם דקניס גלימא וא"ת נהי דלא ס"ל כר' יאשיה מ"מ לישלח להו כרבי יאשיה דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל וי"ל דלא שייך למימר הכי אלא במין של איסור דהמתירו חושבו מין היתר בארץ הלכה כמותו בחו"ל אבל בדבר שאינו תלוי בזריעה חטה ושעורה וחרצן במפולת יד בהא לא אמר הלכה כמותו בחו"ל, מ"ר.

רבינו יונה מסכת ברכות דף כד עמוד ב

ולענין פסקא כתב רב אחא משבחה ז"ל דהלכה כמ"ד כרם רבעי שאין דין פדיון נוהג בכל האילנות בחוצה לארץ אלא הכרם בלבד וטעם שלו מפני שמאחר שאנו רואים שנחלקו התנאים אם נוהג בשאר אילנות אם לא בחוצה לארץ נלך אחר המיקל ונפסוק שאינו נוהג אלא בכרם דהא קי"ל דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל. אבל רבינו יצחק הזקן ז"ל היה אומר שזו אינה ראייה מפני שנוכל לדחות ולומר שלא אמרו כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ אלא גבי צלף אם נוהג בו ערלה שנחלקו רבי אליעזר ור"ע דרבי עקיבא אומר שאינו נוהג בו ערלה אלא באביונות בלבד והתמרות והקפריסין אינם פרי לענין מעשר ולא לענין ערלה ור' אליעזר היה מחמיר ואומר שהכל פרי ובכל נוהג מעשר וערלה ואמרינן התם דבחוצה לארץ עבדינן כדברי המיקל וזורק את האביונות בלבד ואוכל את הקפריסין אבל בשאר מילי לא אזלינן לקולא דהיכא דאיתמר לאיתמר היכא דלא איתמר לא איתמר ועוד קשה למורי הרב נר"ו מדאמרינן בקידושין (דף לט א) רב נחמן ורב ענן הוי אזלי באורחא חזו ההוא גברא דהוה זרע שערי ביני גפני א"ל לישמתי מר שמותי א"ל לאו צהריתו כלומר לא נתבררה לכם ההלכה כצהרים הא קי"ל כר' יאשיה דאמר אינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד כלומר אינו חייב עד שיהיו שני מינין מלבד הכרם דהיינו החרצן והשעורה וזה כיון שאינו זורע אלא מין אחד אינו חייב ואם איתא דאמרינן בכל מקום כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ מאי הוצרך לומר הא קי"ל כרבי יאשיה וכו' לימא כל המיקל בארץ הלכה כמותו בח"ל שהרי אנו רואים שנחלקו התנאים אם הוי כלאים במין אחד אם לא שיש מי שסובר דלא הוי כלאים בכרם אלא בב' מינין ויש מי שאומר דאפי' במין אחד הוו כלאים והיה יכול לומר כיון שהוא בחוצה לארץ אין לחוש אם זורע מין אחד דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ ומדלא אהדר ליה הכי שמעינן שאין זה הכלל אמור בכל מקום אלא גבי מעשר וערלה בלבד:

ר"ן (על הרי"ף) מסכת קידושין דף טו עמוד ב

וספק לי ואנא איכול. היינו לקוט שלא בפני כדי שיהא ספק לי ואנא איכול ובערלה קאי כך פרש"י ז"ל: ואחרים מפרשין דכי אמרינן ובלבד שלא ילקוט ביד לא בא לומר שיהא מותר כל שאין ישראל לוקט ביד ממש אף על פי שרואה העובד כוכבים לוקט מן האיסור דהא ודאי אי אפשר אלא מתני' כולה ה"פ ספק ערלה בארץ ישראל אסור כגון שיש בתוך הגן נטיעות של ערלה ונטיעות מותרות ופירות נמכרים חוצה לו בפתח הגן דומיא דסיפא דמתני' גבי כלאים כרם הנטוע ירק וכו' וקאמר דבארץ ישראל אסור דכיון שעל פתח הגן הם נמכרים מוכחא מילתא דמפירות הגן הם וליכא אלא חד ספיקא ובסוריא מותר לפי שלא נאסר ספקה אלא בארץ אבל ליכנס לתוכו וליקח מן הפירות התלושין שבו אסור דגזרו בה בכי הא כיון שהיא סמוכה לא"י ובחוצה לארץ יורד ולוקח אפי' מן הפירות שבגן התלושין ובלבד שלא יראנו לוקט מן הפירות אף על פי שאינו יודע אם משל איסור או משל היתר הם: ובסיפא גבי כלאים מקילי' טפי דכל שאינו לוקט ביד מן האיסור או שאינו רואה את העובד כוכבים לוקט מן האיסור ממש מותר לומר לו שילקוט מן הפירות בסתם. והר"מ במז"ל כתב בפרק י' מהל' מאכלות אסורות ספק ערלה וכלאי הכרם בא"י אסור ובסוריא והיא הארץ שכבש דוד המלך מותר כיצד היה כרם ערלה וענבים נמכרים חוצה לו היה ירק זרוע בתוכו וירק נמכר חוצה לו שמא ממנו הוא זה שמא מאחר בסוריא מותר ובחוצה לארץ אפי' ראה הענבים יוצאין מכרם ערלה או ירק יוצא מן הכרם לוקח מהם והוא שלא יראה אותו בוצר מן הערלה או לוקט הירק בידו ע"כ הרי שהוא מסכים לפירוש רש"י ז"ל שאע"פ שהם ערלה ודאי או כלאים ודאי כל שאינו לוקט או אינו רואה את העובד כוכבים לוקט מותר והשוה את הרואה ללוקט וכן בדין והרב רבינו משה הכהן ז"ל השיג עליו ואמר דכיון דפסקינן בערלה הלכה למשה מסיני וכלאים מדברי סופרים לא היה לו לערב ערלה וכלאים דשני לן בין ספק ערלה לספק כלאים דבספק כלאים אמרי' יורד ולוקט ובלבד שלא ילקוט ביד ובספק ערלה אמרי' יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט ואין אנו צריכין לתרץ תני או זה זזה יורד ולוקט או זה זזה יורד ולוקח ולדידי לא קשיא דכיון דמר בריה דרבינא מתני לקולא נקיטין כותיה ואין אנו צריכין לומר דכיון שהוא משוה ערלה לכלאים כשמואל ס"ל דאמר הלכות מדינה דאפשר דכי היכי דאמרי' דכן נאמרה הלכה דספקה מותר ה"נ נאמרה שכל שלא יראנו לוקט מותר על דרך הפירושים שכתבנו: